

Аналітична інформація про підсумки роботи національної асоціації цукровиків України в 2010 році

Доповідь голови правління
НАЦУ “Укрцукор”
Ярчука М.М.

Виробництво фабричних цукрових буряків і насіння
в Україні у 2010 році

За даними Держкомстату України в 2010 році посівна площа цукрових буряків склала 502,9 тис. га. (2009 рік – 327,6 тис. га).

Через дещо затяжний хід весняних процесів сівба цукрових буряків в областях Степу розпочалася в першій, на решті території – в другій декаді квітня за умов оптимального та достатнього зволоження в більшості областей країни.

В цілому, в господарствах України в оптимальні та допустимі строки цукровими буряками засіяно 87 % посівної площі, а решта у більш пізні строки, тоді як у 2009 році темпи сівби були значно нижчими і становили 53 відсотка.

Найбільші площі посіву цукрових буряків посіяні у наступних областях: Вінницькій – 76,4 тис. га, Полтавській –72,6 тис. га, Тернопільській – 61,2 тис. га, Хмельницькій – 50,1 тис. га.

Валовий збір солодких коренів очікувався в обсязі 18,0 млн. тонн (дод. 1) та виробництво цукру в обсязі 2000 тис. тонн (внутрішнє споживання цукру становить 1982 тис. тонн).

Однак, через природно-кліматичні умови 2010 року та низку інших причин економічного характеру, було отримано нижчі показники виробництва цукрових буряків та цукру.

Зокрема, зона бурякового поясу України у другій половині вегетаційного періоду характеризувалась складними кліматичними умовами: на площі близько 300 тис. га (60% до посіяного) була посуха, протягом 40-90 діб відсутні опади, це призвело до того, що вміст вологи у ґрунті не перевищував 15- 30 мм в орному шарі ґрунту, що значно нижче оптимальних.

Це стало причиною ущільнення ґрунту, його розтріскування та масового ураження рослин хворобами та кореневими гнилями. Окремі рослини втратили листя, навкруги коренеплоду утворилась лунка, з якої він легко витягується. На деяких полях було зафіксовано ділянки, на яких кількість рослин з повністю засохлим листям становила

від 25 до 70%. Коренеплоди, що їх витягували з ґрунту, були із втратою тургору, муміфіковані. У значній кількості витягнутих із землі коренеплодів зовнішня поверхня уражена пліснями, при розрізуванні поздовж спостерігається ураження хвостової частини гнилями, тканини мали колір від світло-коричневого до чорного. Деякі рослини уже в полі мали розвиток слизистого бактеріозу. Окремі рослини мали каверни, наповнені в'язким слизом темного кольору.

Важливим чинником зниження стійкості рослин до ураження їх кореневими гнилями є використання насіння гібридів буряків іноземної селекції.

При надходженні на цукрові заводи ці коренеплоди не можуть зберігатись і переробляються з великими труднощами. Крім цього, їх переробка зумовила зниження виходу цукру та підвищення його вмісту у мелясі.

У вересні - жовтні минулого року внаслідок відсутності опадів не відбулося очікуваного приросту маси коренеплодів і цукру, а навпаки, спостерігалось випадання рослин, масове в'янення коренеплодів, втрати ними тургору та зниження стійкості до ураження мікроорганізмами. Густина посівів на окремих площах становила 50-60 тис. рослин на гектарі.

Вегетаційний період розвитку цукрових буряків в минулому році характеризувався контрастними агрометеорологічними умовами, що вплинуло на технологічну якість цукросировини.

В останні роки різко погіршилася технологічна якість цукрових буряків.

Технологічна якість цукрових буряків – це комплекс біологічних, хімічних і фізичних властивостей, що обумовлюють особливості проведення технологічних процесів, розміри втрат цукру, вміст цукру в мелясі, вихід та якість цукру.

На формування технологічних якостей цукрових буряків впливає цілий ряд факторів, передусім: агротехніка вирощування, насіння цукрових буряків, застосування добрив і засобів захисту рослин та погодно-кліматичні умови тощо.

Особливе значення для отримання високоякісних буряків має селекційна робота. На сьогодні на бурякових ланах використовується багато насіння зарубіжних гібридів (біля 70%). Слід відзначити, що вітчизняні селекційні матеріали більш пристосовані до коливань погодних умов в Україні під час вегетації, цукрові буряки більш стійкі до хвороб, більш придатні до зберігання.

Надходження з полів цукрових буряків урожаю 2010 року пониженої технологічної якості та низької урожайності буряків має місце через:

- порушення технології вирощування цукрових буряків (порушення сівозмін, неякісна осіння оранка без внесення мінеральних

стр 70

і органічних добрив, недостатнє внесення мінеральних добрив);

- велику забур'яненість багаторічними та однорічними бур'янами, боротьба з якими за допомогою гербіцидів практично не ведеться;

- низьку густоту посівів (при оптимальній 95-105 тис.рослин на 1 га);

- посів цукрових буряків насінням невідомого походження сумнівної якості, фальсифікація насіння;

- погіршення ґрунтово-кліматичних умов, відбувається загальне зниження родючості ґрунтів.

Буряки такої якості зберігалися незадовільно. Враховуючи те, що в кагати закладалася цукросировина забруднена, уражена хворобами, то це додатково погіршувало її зберігання і вже на 3 добу зберігання відбувалося її псування.

Отже, внаслідок цих причин площа цукрових буряків до збирання склала 492 тис. га (2009 рік – 320 тис. га), урожайність 278 ц/га (2009 рік – 315 ц/га).

Цукровими заводами було прийнято 13,3 млн. тонн солодких коренів (дод. 2), що на 3,9 млн. тонн більше ніж у 2009 році. На давальницьких умовах надійшло на переробні підприємства 8,2 млн. тонн цукрових буряків (62% від загальної кількості), закуплено за кошти 5,1 млн. тонн цукрових буряків (38% загальної кількості).

Середня закупівельна ціна 1 тонни цукрових буряків склала 478,5 гривень, рівень рентабельності за попередніми даними – 25,5%.

Виробництво цукрових буряків
в господарствах України у 2010 році
(оперативні дані Держкомстату)

Зібрана площа, тис. га	- 492
в т.ч.	
- сільськогосподарські підприємства	- 145
- фермерські господарства	- 45
- господарства населення	- 42
- цукрові заводи	- 260
Виробництво цукрових буряків, млн. тонн	- 13,7
- сільськогосподарські підприємства	- 4,0
- фермерські господарства	- 1,2
- господарства населення	- 1,1
- цукрові заводи	- 7,4
Урожайність, ц/га	- 278
- сільськогосподарські підприємства	- 280
- фермерські господарства	- 267
- господарства населення	- 257

- цукрові заводи	- 285
Перероблено цукрових буряків на давальницьких умовах в 2010 році, млн. тонн	- 8,2
Закуплено цукрових буряків за кошти у 2010 році, млн. тонн	- 5,1
Цукристість, %	- 15,3

Найбільше виробили цукру з 1 га в областях:

Області	Вироблено цукру, тонн/га	
	2009рік	2010 рік
1.Волинська	4,9	5,7
2.Львівська	7,0	5,6
3.Київська	4,7	5,3
4.Вінницька	4,2	4,0
5.Хмельницька	4,2	3,4
6.Полтавська	5,8	3,3
В середньому по Україні:	4,0	3,1

Найбільші власні площі

посіву цукрових буряків основними інтегрованими компаніями
та окремими цукровими заводами України у 2009-2010роках, тис.га

Інтегровані компанії		
	2009 рік	2010 рік
1.ТОВ "Фірма "Астарт-Київ"	33,0	37,0
2.ЗАТ "Укрпромінвест"	19,8	25,0
3.ТОВ "Райз-Максимко"	17,1	17,5
4.ЗАТ "Західна компанія "Дакор"	17,0	17,0
5. ВАТ "Цукровий союз "Укрросс"	16,2	15,8
6.ПП "Кряж"	7,0	15,7
7.ТОВ"Панда"	6,5	15,3
8.Агрофірма "Світанок"	9,7	10,8
Цукрові заводи		
1.ТОВ"Олександрійський цукровий завод" (Кіровоградська обл.)	4,5	7,0

2.ТОВ "Агрокомплекс "Зелена долина" (Томашпільський цукровий завод, Вінницька обл.)	5,1	6,7
3.ЗАТ "Новомиргородський цукор" (Капітанівський цукровий завод, Кіровоградська обл.)	5,4	6,3

Економічна ефективність вирощування цукрових буряків наведена в дод. 3. В дод. 4 наведений розрахунок прогнозованої собівартості 1 т цукрових буряків на 2011-2012 МР наданий Інститутом біоенергетичних культур і цукрових буряків НААНУ.

Враховуючи викладене вище, можна зробити такі висновки:

1. Незважаючи на значні витрати, що понесли виробники при вирощуванні цукрових буряків, фактична врожайність цукрових буряків становить 278 ц/га, що в свою чергу зумовило підвищення собівартості їх виробництва в межах 450 грн. за тону за мінімальної закупівельної ціни 350 грн. за тону.

2. Аналіз погодних умов у період вегетації цукрових буряків 2010 року та їх вплив на результати виробітку буряків та цукру свідчить, що бурякоцукрове виробництво має значні ризики.

3. Аналіз організації виробництва цукрових буряків показав значні недоліки в організаційно-економічних взаємовідносинах та необхідність їх удосконалення.

4. Необхідно об'єднати зусилля Кабінету Міністрів України, обласних державних адміністрацій, виробників буряків і цукру до збільшення площ посівів цукрових буряків в Україні до 550 тис. га, що дасть можливість забезпечити потребу внутрішнього ринку країни в повному обсязі та відновити експорт цукру білого.

Стан насінництва цукрових буряків

Однією з найважливіших ланок бурякоцукрового комплексу є насінництво цукрових буряків. Насіння є носієм генетичного потенціалу продуктивності цукрових буряків. Сучасні технології виробництва цукрових буряків не можливі без використання високопродуктивних одностадійних гібридів та їх насіння з добрими показниками посівних якостей.

Насінництво цукрових буряків – складний агротехнологічний і організаційний процес, що вимагає високої кваліфікації виконавців, ієрархічної підпорядкованості його структур одна одній і послідовності у здійсненні наукових і виробничо-технологічних циклів. Але в останні роки по ряду причин і в тому числі із-за економічної кризи, яка охопила цукрову галузь, неефективністю системи управління та відсутністю контролю в системі, ефективність насінництва цукрових

буряків знизилась.

В 2010 році насіння цукрових буряків вирощували (дод. 5) 5 господарств (у 2009 році - 8 господарств), з них висадковим способом - 3 господарств (у 2009 році - 6 господарств) та безвисадковим способом - 2 господарства (у 2008 році - 2 господарств).

Щодо врожайності, то потрібно сказати, що в цілому середня врожайність насіння склала 27 ц/га (у 2009 році 23 ц/га).

На 2010 рік в Державний реєстр сортів рослин було занесено 131 сортів і гібридів, з них української селекції - 33, зарубіжної - 98.

Фактично у фабричних посівах використовувалося насіння іноземної селекції 352,0 тис. га або 70% посівної площі та 151 тис. га або 30% насіння вітчизняної селекції (дод. 6).

За результатами сорто випробування вітчизняні гібриди не поступаються насінню зарубіжної селекції, але виробників не задовольняє їх технологічна якість, а саме показники вмісту цукру, хоча по здатності довготермінового зберігання цукрові буряки зарубіжної селекції значно поступаються вітчизняним гібридам.

Буряковиробників також не задовольняють темпи розмноження та впровадження у виробництво високопродуктивних, стійких до церкоспорозу та ризоманії гібридів на стерильній основі. Тому, намітилась в останні роки тенденція до збільшення завозу насіння зарубіжної селекції.

На сьогодні, після вступу України в СОТ, діє ставка імпортного мита 5% від митної вартості насіння (дод. 7).

Під прогнозовану площу посіву цукрових буряків у 2011 році (550 тис. га), для забезпечення необхідного виробництва цукру, валовий збір насіння цукрових буряків у 2010 році, з урахуванням перехідних залишків насіння минулих років, забезпечить стовідсоткову потребу бурякоцукрового комплексу в посівному матеріалі.

Робота цукрових заводів України при переробці цукрових буряків урожаю 2010 року

Згідно наказу Міністерства Аграрної політики України від 29 березня 2010 року № 159 обсяги виробництва цукру квоти "А" на період з 1 вересня 2010 року до 1 вересня 2011 року, розподілено між 73 цукровими заводами загальною виробничою потужністю 224,61 тис. тонн переробки цукрових буряків на добу. Загальна кількість цукрових заводів що подали заявки на квоту становила 78.

Через відсутність цукросировини 7 цукрових заводів, яким виділена квота "А", в сезон 2010 року не працювали (ВАТ "Узинський цукровий комбінат", ЗАТ АПО "Цукровик Полтавщини" ВП "Веселоподільський цукровий завод", ЗАТ НВП "Західцукор", ВАТ "Блок Агросвіт", ВАТ

"Савинський цукровий завод", ТОВ "Золочівагро", ТОВ "УК.АЗ-Дружба" (Угроїдський цукровий завод), ВАТ "Володимир-цукор".)

Після тимчасової перерви з переробки цукрових буряків і виробництва цукру, зміни власників відновили свою виробничу діяльність у 2010 році цукрові заводи: Іноземне підприємство "Агро Вільд Україна" (Січневий цукровий завод), ТОВ "Цукровий завод Городенка", ТОВ "УК.АЗ-Дружба" (Вел.-Октябрський цукровий завод), ВАТ "Клембівський цукровий завод", ТОВ ТК "Урожай" (Хмельницький цукровий завод), ТОВ "ВІК-Р.С.Ф." (Миронівський цукровий завод), Удицька філія ТОВ "ТД" "Агроінвест".

У традиційних бурякосіючих областях, які вирощували цукрові буряки, в період копання та збирання, щодоби на цукрові заводи надходило біля 200,0 тис. тонн цукросировини.

Першими копання цукрових буряків розпочали у кінці серпня цукрові заводи Вінницької, Тернопільської, Черкаської та Полтавської областей.

На цукрові заводи в 2010 році прийнято 13,37 млн. тонн цукрових буряків з цукристістю в середньому 15,30%, перероблено 13,03 млн. тонн цукрових буряків, вироблено 1546,17 тис. тонн цукру, який зарахований до виробленого цукру квоти "А". Із 73 цукрових заводів лише 20 цукрових заводів виробили цукор в повному об'ємі згідно виділеної квоти "А". Вихід цукру в цілому по Україні від початку виробництва склав 11,86% проти 13,72% минулого року.

Показники роботи цукрових заводів галузі при переробці цукрових буряків урожаю 2010 року

	2010р.	2009р.	2010 до 2009 ±
Прийнято буряків, млн. тонн	13,37	9,44	+ 3,93
Перероблено буряків, млн. тонн	13,03	9,21	+ 3,82
Вироблено цукру, тис. тонн	1546,17	1267,0	+279,17
Середньодобова переробка буряків на 1 завод, тонн	3035	3344	-309
Цукристість буряків при прийманні, %	15,30	16,85	- 1,55
Цукристість стружки, %	14,73	16,37	- 1,64
Різниця між цукристістю буряків та стружки, %	0,57	0,48	+ 0,09
Вихід цукру, %	11,86	13,72	- 1,86
Загальна різниця між цукристістю буряків та виходом, %	3,44	3,13	+ 0,31

Втрати цукру у виробництві, %	0,93	0,79	+ 0,14
Вміст цукру в мелясі, %	1,94	1,86	+ 0,08
Коефіцієнт заводу, %	80,53	83,82	- 3,29
Коефіцієнт виробництва, %	75,55	79,42	- 3,87
Простої, всього з/діб, в т.ч.:	385,46	112,33	+273,13
позацехові, з/діб	147,72	92,94	+54,78
цехові	237,74	19,39	+218,35
Працювало, заводів	73	56	+ 17

Основні показники роботи при переробці цукрових буряків урожаю 2010 р. наведені у дод. 8 та дод.9.

**Обсяги виробництва цукру квоти «А»
в розрізі областей за 2010 рік**

Області	Розподіл обсягів виробництва цукру квоти "А" тис. тонн	Фактично вироблено цукру тис. тонн
Вінницька	296,44	296,443
Волинська	91,55	91,545
Житомирська	27,66	27,655
Івано-Франківська	3,24	3,244
Київська	162,29	162,294
Кіровоградська	50,85	50,848
Львівська	78,81	78,812
Полтавська	241,77	241,801
Рівненська	75,70	75,699
Сумська	14,61	14,605
Тернопільська	147,69	147,695
Харківська	61,96	61,964
Хмельницька	164,21	164,205
Черкаська	87,32	87,323
Чернігівська	33,39	33,386
Чернівецька	8,66	8,655
Разом по Україні	1546,14	1546,174

Успіх роботи цукрового заводу залежить, в першу чергу, від кількості та якості цукрових буряків, що надходять на переробку.

Основний показник якості цукрових буряків – це вміст цукру. Цукристість буряків урожаю 2010 року знизилася в порівнянні з минулим роком на 1,55%, відповідно знизилась і Дб клітинного соку.

У виробничому сезоні 2010 року на цукрові заводи надходили цукрові буряки різної якості від нормальних до: незрілих коренеплодів, вражених хворобами, підв'ялених та муміфікованих, які мали низьку вологоутримуючу здатність і не могли зберігатися більше 2-3 діб. При зберіганні цукрових буряків більше 3 діб спостерігалось загнивання коренів, виникали ускладнення при їх переробці на всіх ділянках технологічної схеми та збільшувалися невраховані втрати цукру. Особливо негативно це відображалось на роботі дифузійних установок та продуктового відділення.

Цукристість коренеплодів в цілому по галузі – 15,30%. Максимальне накопичення сахарози відмічено у коренеплодах, вирощених у Житомирській (16,60%), Чернігівській (16,48%), Київській (16,29%), Полтавській (16,07%), Сумській (15,74%) областях. Мінімальне накопичення сахарози відмічено у коренеплодах, вирощених у Тернопільській (13,81%), Івано-Франківській (14,29%), Рівненській (14,40%), Чернівецькій (14,48%), Вінницькій (15,11%), Волинській (15,12%) областях.

Цукристість прийнятих буряків у розрізі заводів:

17% і вище	- 1 завод
16-17%	- 13 заводів
15-16%	- 36 заводів
14-15%	- 14 заводів
13-14%	- 8 заводів,
12-13%	- 1 завод.

Доброякісність клітинного соку по заводах була в межах – від 79,7 до 85,0 на 6 заводах Харківської області (із 7 працюючих), на 12 заводах Вінницької області (із 14 працюючих) та на окремих заводах Кіровоградської та Черкаської областей, до 89,4 на окремих заводах Хмельницької, Полтавської, Тернопільської, Львівської, Житомирської, Київської областей.

В стандартах на цукрові буряки в країнах Європи (Німеччина, Польща, Чехія, Угорщина) записано, що буряки з цукристістю 14,0% і нижче не приймаються тому, що переробляти їх економічно недоцільно. Крім цього в стандарти введені показники: вміст нецукрів К, Na, α -аміний азот, PP, від кількості яких залежить ефективність переробки буряків. Дб клітинного соку цукрових буряків складає 90,0 і вище. З урахуванням цих показників визначається вартість цукросировини. Цукросировина на заводах ЄС не зберігається, а надходить одразу чітко по графіку на переробку.

Цукрові заводи, які переробляли цукрові буряки без зберігання сировини, одержали позитивні результати, як по виходу цукру з

буряків так і мають високий коефіцієнт вилучення цукру.

Організація приймання і зберігання цукрових буряків на бурякопунктах на окремих заводах проводилась неорганізовано: в кагати закладалась цукросировина без урахування її якості, сорту, забрудненості, і, як результат – високі втрати цукросировини і цукру при зберіганні і транспортуванні її в завод, навіть при незначній кількості буряків і короткому терміну зберігання.

В цілому по Україні втрати цукросировини склали 2,52% до маси прийнятих буряків проти 2,45% минулого року хоч у виробничому сезоні переробки цукрових буряків урожаю 2010 року, зважаючи на посушливу погоду та погіршену технологічну якість цукросировини все більше цукрових заводів застосовували поточний спосіб збирання цукросировини. При перевалочному способі збирання забезпечували вивезення буряків в день збирання. Якщо це було не можливо, то організовували зберігання в польових кагатах, розміщених біля під'їзних шляхів на спеціально підготовлених площадках.

На 37 підприємствах втрати буряків вище середнього показника по галузі, а на окремих заводах значно вищі.

В середньому по галузі втрати цукру при прийманні, зберіганні на бурякопунктах і здачі в переробку буряків високі і складають 0,95% до маси прийнятих буряків проти минулого року 0,88%.

Заводи, які допустили високі втрати цукру на цій дільниці, є майже в кожній області. Ці заводи вкрай незадовільно організували заготівлю сировини, не працювали в тісному контакті з господарствами по покращанню технологічної якості буряків протягом всього вегетаційного періоду, а також по узгодженню і дотриманню строків копання і вивезення буряків з полів.

Цукровим заводам які не можуть працювати як європейські, тобто поле – завод то для зберігання буряків на при заводських бурякопунктах необхідно:

- при вивезенні цукрових буряків з поля в завод використовувати буряконавантажувачі КЛЯЙНЕ та інші для доочистки буряків;
- відновити впровадження відомих заходів, які сприяють зберіганню технологічної якості сировини;
- дооснастити всі цукрові заводи автоматизованими лініями по визначенню повного складу буряків: цукристість, нецукри, Дб клітинного соку;
- вести переговори з товаровиробниками про те, щоб вони зберігали частину буряків і доставляли їх на завод згідно графіку.

Успіх роботи галузі залежить також від високопродуктивної переробки цукрових буряків при обов'язковому дотриманні технологічного режиму, який розроблено з урахуванням якості цукросировини.

Першими сезон цукроваріння 2010 року розпочали:

- ТОВ Агрокомплекс «Зелена долина»(Томашпіль) - 21.08.10р.
- СП "Моївський цукор" ТОВ"Подільські цукроварні" - 27.08.10р.
- СП "Соколівський цукор" ТОВ"Подільські цукроварні - 29.08.10р.
- ТОВ "Хмільницьке" ВП Жданівський ц/з - 29.08.10р.
- ТОВ "Хоросківський цукровий завод" - 29.08.10р.
- ЗАТ "Продовольча компанія"Поділля" (Крижопіль) - 31.08.10р.
- ТОВ «ПАНДА» (Селищанський) - 01.09.10р.

Середньодобова переробка цукрових буряків в середньому по галузі склала – 3035 тонн.

Цукрові заводи допустили простоїв – 385,46 завододіб, з яких:

- 147,72 завододіб - позацехові простої, в основному через недостатню кількість буряків.
- 237,74 завододіб - цехові простої.

Нажаль в останні роки через недостатню кількість коштів на підготовку підприємств до виробничого сезону відбувається неякісний ремонт обладнання. На окремих підприємствах деяке обладнання фізично зношене і потребує заміни, особливо це стосується енергетичного обладнання. Використання такого обладнання може привести до аварійних ситуацій і зупинки заводу.

Тривалість виробництва в цілому по галузі в середньому на 1 завод склала 63,7 завододіб, в розрізі підприємств:

- до 30 діб - 6 заводів
- від 30 діб до 45 діб - 12 заводів
- від 45 діб до 60 діб - 16 заводів
- від 60 діб до 90 діб - 29 заводів
- вище 90 діб - 10 заводів.

Тривалість сокодобування в середньому на 1 завод склала 58,4 завододіб, в розрізі підприємств:

- до 30 діб - 7 заводів
- від 30 до 45 діб - 16 заводів
- більше 45 діб - 50 заводів.

Різниця між тривалістю виробництва і тривалістю сокодобування в середньому на 1 завод склала 5,3 діб (63,7-58,4), тобто кожний працюючий завод простояв 5,3 діб (цехові та позацехові простої, час затрачений на освоєння норми добової переробки цукрових буряків, виварку випарки, фуговку, ППР).

Важливим показником, який свідчить про ефективність використання технологічного та енергетичного обладнання є коефіцієнт використання виробничої потужності підприємства. Його величина не повинна перевищувати 1,0 (дод. 10).

Враховуючи фізичний знос та моральнозастарілий стан обладнання цукрових заводів (більше 70%) Технічною Радою НАЦУ «Укрцукор» було рекомендовано починаючи з серпня 2007 року застосовувати на підприємствах коефіцієнт використання виробничої потужності не менше 0,92 (це і буде норма добової переробки цукрових буряків), виходячи із фактично досягнутих показників по переробці цукросировини. По мірі впровадження на цукрових заводах прогресивного обладнання та технологій даний коефіцієнт буде періодично переглядатися в сторону збільшення – до європейського рівня. Необхідно відмітити, що окремі цукрові заводи, які провели технічне переоснащення дільниць в сторону збільшення виробничої потужності, не своєчасно повідомляють про це НАЦУ "Укрцукор", а під час виробничого сезону показують завищені показники по переробці цукрових буряків за добу. Таким чином коефіцієнт використання виробничої потужності заводу цих заводів перевищує 1,0, що по європейським міркам недопустимо. А тому, рекомендуємо цукровим заводам ще раз провести розрахунок потужностей всіх технологічних дільниць, з урахуванням ліквідації "вузьких місць" і визначитись з виробничою потужністю підприємства.

До 2000 року загальна виробнича потужність 192 цукрових заводів становила 509,72 тис. тонн буряків на добу і виробництво цукру за сезон переробки сягало 5,5 млн. тонн. Починаючи з 2000 року спостерігається спад виробництва та скорочення виробничих потужностей. Динаміка зміни сумарної виробничої потужності працюючих цукрових заводів:

Рік	Задіяна потужність, тис. тонн
2000	404,4
2001	413,4
2002	364,1
2003	338,1
2004	340,8
2005	328,6
2006	330,3
2007	312,0
2008	218,5
2009	180,5

Потужність задіяних цукрових заводів в 2010 році склала 224,6 тис. тонн переробки буряків за добу і використана на 96,0%. По тривалості сокодобування потужність задіяних підприємств

використана на 65,0% при оптимальній тривалості – 90 діб (дод. 11).

Коефіцієнт використання задіяної потужності заводів в розрізі областей наведено в дод. 12.

Вихід цукру в цілому по Україні склав 11,86% (в 2009 – 13,72%), а в розрізі цукрових заводів становить:

Вище 14%	ВАТ «Саливонківський цукровий завод»	- 14,50%
	ТОВ "Райз-Максимко"	- 14,20%;
	ВАТ «Червонський цукровик»	- 14,14%
13 – 14%	- 7 заводів:	
	ВАТ "Кагарлицький ц/з"	- 13,69%;
	ТОВ "Носівський цукровий завод"	- 13,58%;
	ВАТ "Цукровий завод ім. Цюрупи"	- 13,35%;
	ТОВ"ІПК"Полтавазернопродукт"	
	ВП Глобинський ц/з	- 13,18%;
	НВФ"СіндалД" ТОВ Пархомівський ц/з	- 13,11%;
	ТОВ»Агрофірма «ім. Довженка»	
	ВП Яреськівський ц/з	- 13,08%;
ТОВ "Призма-14"(Кашперівський ц/з)	- 13,01%;	
12 – 13 %	- 19 заводів	
11 – 12 %	- 22 заводи	
10 – 11 %	- 17 заводів	
9 – 10 %	- 3 заводи	
8 – 9 %	- 2 заводи	

З 73 цукрових заводів 27 переробили цукросировини і виробили цукру 67,2 % від загальної кількості дод. 13.

Позитивним за останні роки в цукровій галузі є те, що сформувалась група інвесторів, за участю яких вироблено у сезоні переробки цукрових буряків 2010 року 62,1 % цукру до загального виробництва дод. 14 та дод. 15.

Різниця між цукристістю буряків по прийманні і стружки склала 0,57% проти 0,48% минулого року.

Вміст цукру в мелясі становить 1,94% проти 1,86% минулого року.

Різниця між цукристістю буряків по прийманні і виходом цукру склала 3,44% проти 3,13% минулого року.

Коефіцієнт заводу склав 80,53% проти 83,42% минулого року. На європейських цукрових заводах К заводу = 83-89%).

Причина такої роботи: переробка цукрових буряків низької

технологічної якості, неритмічна робота заводу по переробці цукросировини, незадовільна робота окремих станцій заводу, робота на морально та фізично застарілому обладнанні.

На 25 підприємствах з 73 працюючих якості бурякової стружки була низькою (довжина 100 г стружки в межах 5,7-9,0 м, брак 3,5-15,6%). При роботі на такій стружці заводи досягають нормативних втрат цукру в жомі за рахунок підвищення відкачки дифузійного соку.

Однією з причин високої відкачки дифузійного соку є низька якість стружки через погане очищення буряків від домішок, а також через неякісну підготовку до виробництва бурякорізок та дифузійних ножів.

Ефективний прийом по видаленню домішок - робота соплоапаратів над водовіддільниками перед бурякомийками для формування плоских струменів освітленої транспортерно-мийної води під тиском > 1,0 МПа на підприємствах не використовується. Наукою доведено, що залишкова забрудненість буряків значно знижує вихід цукру. Надходження із стружкою 1% бруду (залишків ґрунту, зв'язаної гички, головок коренеплодів та інш.) в дифузійний апарат веде до втрат цукру в кількості 0,132% до маси буряків.

З метою підвищення доброякості дифузійного соку, а також суттєвого зниження відкачки дифузійного соку та зниження витрат палива необхідно на підприємствах впроваджувати глибоке пресування жому з обов'язковим поверненням жомопресової води.

На деяких заводах станції сокододобування, дефекосатурації і продуктиві відділення працюють нижче своїх можливостей і, як наслідок, заводи мають підвищені втрати цукру у виробництві і вміст цукру в мелясі.

В середньому на один завод дод. 16 :

- ефект очищення соку на дифузії 13,5%
- дефекосатурації 31,6%
- ефект кристалізації у продуктовому відділенні 31,0%

При оптимальному ефекті очищення соку на дифузії 15,0 -18,0 один., на дефекосатурації 32-35 один., при оптимальному ефекті кристалізації в продуктовому відділенні 30-32 один.

Особливо низький ефект очищення соків на дифузії - результат поганого відмивання і дезинфекції буряків, використання живильної води низької якості, недотримання оптимального режиму роботи дифузії (низька температура і рН середовища, понижена продуктивність тощо).

Надходження на дефекосатурацію дифузійного соку з підвищеним вмістом нецукрів призводить до збільшення витрат вапна, більшого навантаження станції фільтрування, зниження ефекту очищення соку на дефекоса-турації та підвищення вмісту солей кальцію в соку 2 сатурації.

Низький ефект кристалізації в продуктовому відділенні - це результат надходження сиропу низької густини і доброякісності, а також невикористання в повній мірі можливостей продуктових відділень (3-х продуктові схеми кристалізації, варка утфелів на кристалічній основі, пробілювання цукру 1 продукту з використанням сиропу або розбавленої білої патоки, використання автоматичної схеми розподілу відтоків утфелю I продукту, охолодження та кристалізація утфелю останнього продукту тощо).

На багатьох заводах, як і раніше, залишається низькою ступінь автоматизації окремих технологічних дільниць, що негативно впливає на показники роботи підприємств.

Ступінь вилучення цукру (коефіцієнт виробництва) з буряків по Україні склала 75,55 % проти 79,42% минулого року, в розрізі областей дод. 17.

10 цукрових заводів має ступінь вилучення цукру 80,0% і вище. Найвищий ступінь вилучення цукру мають такі заводи:

ВАТ «Червонський цукровик»	- 82,73%;
ТОВ «ІПК «Полтавзернопродукт»	
ВП Глобинський ц/з	- 82,51%;
ТОВ «Хмільницьке» ВП Жданівський ц/з	- 82,15%;
ТОВ "Райз-Максимко"(Лохвицький)	- 82,13%;
ТОВ «Агрофірма ім. Довженка»	
ВП Яреньківський ц/з	- 81,91%.
ВАТ "Саливонківський цукровий завод"	- 81,72%;
ТОВ "Агрофірма «Добробут"	
ВП Кобеляцький ц/з	- 81,46%
НВФ "Сіндал Д" ТОВ Пархомівський ц/з	- 80,78%;
ВАТ "Кагарлицький цукровий завод"	- 80,62%
ВАТ "Носівський цукровий завод"	- 80,17%;

Різниця в 4,98 одиниць між коефіцієнтами виробництва і заводу по галузі є надто високою і свідчить про високі втрати буряків і цукру при прийманні, зберіганні і транспортуванні сировини на завод.

Баланс сировини і цукру наведені в дод. 18.

Як видно з таблиці в цьому році значно збільшились втрати цукру від падіння поляризації цукру, в транспортерно-мийній воді та на дільниці зберігання в бурячних, від недостачі буряків на дільниці приймання, зберігання і транспортування буряків в завод залишаються в межах норми. Сировинному відділу разом з цукровим заводом необхідно провести розшифровку цих втрат цукру та звернути увагу на якість цукросировини при вирощування на полях.

Крім цього впроваджувати глибоке віджимання жому з поверненням жомопресової води, що дозволить працювати з більш

високою продуктивністю знизить втрати цукру в жомі, до маси цукрових буряків, та невраховані втрати цукру.

Якість виробленого цукру-піску

З буряків урожаю 2010 року вироблено 1546,17 тис. тонн цукру білого, з якого - 98,51% цукор ринкових кондицій.

Якість цукру зроблена за показниками кольоровості і вологості недостатня для того щоб цукор був конкурентоспроможний на зовнішніх ринках. Контроль необхідно проводити з урахуванням всіх вимог ДСТУ 4623:2006 "Цукор білий. Технічні умови", а також сучасних додаткових вимог замовника, а саме: каламутність цукрових розчинів, вміст сірчистого ангідриду, рН розчинів цукру, коефіцієнт однорідності кристалів тощо.

В сучасних умовах перед підприємствами цукрової галузі постають проблеми підвищення якості цукру, без вирішення яких цукрова галузь України не зможе вийти на світовий ринок.

Для забезпечення стабільно високої якості цукру необхідно здійснити комплекс заходів, а саме: вирішити питання підвищення якості цукросировини та провести на кожному підприємстві глибокий аналіз роботи окремо кожної станції і виявити причини їх незадовільної роботи за призначенням, провести якісний ремонт обладнання, автоматизувати технологічні процеси.

Витрати вапнякового каменю і вапна

В цілому по галузі за 2010 рік витрати вапнякового каменю і вапна складають 6,49% та 2,37% відповідно (в минулому році 5,67% та 2,29%).

За останні роки деякі заводи значно зменшили витрати вапняку і вапна завдяки впровадженню ряду організаційно-технічних заходів, наприклад:

Заводи	Витрати вапнякового каменю, %	Витрати вапна, %	Співвідношення показників
ТОВ "Краєвид"(Згурівка)	3,53	1,94	1,8
ВАТ "Оржицький ц/з"	4,18	2,03	2,1

ЗАТ СГП «Цукрове»	4,24	2,4	1,76
ВАТ «Червонський цукровик»	4,7	2,41	1,95
ТОВ "Хмільницьке"	4,82	2,04	2,4
ТОВ «Зелена долина» (Томашпільський)	4,88	1,88	2,5

На окремих заводах витрати вапняку високі і спостерігається дебаланс у витратах вапнякового каменю і вапна тобто якість каменю незадовільна Наприклад:

Заводи	Витрати вапняк. каменю %	Витрати вапна, %	Співвідношення
ТОВ СПГ "Білий колодязь"	10,36	1,39	7,4
СП "Капустянський цукор"	9,63	2,07	4,65
ТОВ "Панда" (Тальнівський)	9,09	2,54	3,57
ВАТ "Рокитнянський ц/з"	9,06	2,81	3,22
СП "Моївський цукор"	8,98	2,27	3,96
НВФ"СіндалД"- Пархомівський	8,52	2,48	3,44
ВАТ"Гор.Пустоваровський ц/з"	7,90	2,43	3,25
ТОВ "Кристал" (Браїлів)	7,64	2,35	3,25

Причини високих витрат вапняку:

- недостатній контроль за прийманням вапнякового каменю за кількісними і якісними показниками, а також палива (кокс, вугілля);
- неякісна підготовка і зберігання каменю в міжсезонний період;
- неякісна підготовка вапнякового каменю і палива перед завантаженням у вапняково-газову піч (не витримується фракційний склад, співвідношення розміру вапняку і палива, не робиться відсів дрібних фракцій);
- порушення режиму роботи печі і, як наслідок, велика кількість відходів (недопал, перепал).

Причини високих витрат вапна:

- низька якість переробленої сировини;

- незадовільна робота станцій доочищення цукрових буряків і дифузійного відділення;
- низька якість вапна (недотримання температури води, що використовується для приготування вапна).

Енергозбереження

За 2010 рік на виробничі потреби цукровими заводами галузі витрачено 678 тис. тонн умовного палива або біля 590 млн.м³ природного газу та 390 млн. кВт/год електроенергії.

Протягом останніх 10 років доля палива та енергії в собівартості переробки 1 тонни цукрових буряків складає 30-32%, а складова частина палива в собівартості продукції цукру сягнула 20%, а на окремих підприємств-вах і вище. За 2010 рік загальні витрати умовного палива до маси буряків в цілому по Україні залишились на рівні 2009 року і склали 5,17 %. Витрати умовного палива на сокодобування також залишились на рівні попереднього року і складають 4,83 відсотка, в тому числі на газові печі 0,45 відсотка.

На цукрових заводах Європи питомі витрати умовного палива до маси буряків складають 2,6 – 3,1 %.

Витрати природного газу на 1 тунну перероблених цукрових буряків зросли до 45,5 м³ проти 42,2 в 2009 році це пояснюється тим, що значно зросли прості цукрових заводів в 2010 році з 112,3 з/діб 2009 року до 385,46 тобто більше ніж в 3 рази. Особливо багато стояли цукрові заводи, які були пропущені після багаторічної зупинки. Їх ремонт був поверхневий, підприємства простоювали в очікуванні цукрових буряків.

До європейського рівня в питаннях енергоощадливості наблизились цукрові заводи:

Назва цукрового заводу	Заг. витрати умовного палива, %	Витрати палива на сокодобування, %	Витрати Природного газу на 1 тунну пер. буряка м ³ на 1тунну
ВАТ «Червонський цукровик»	3,54	3,43	34,9
ТОВ «Агрофірма» ім.Довженка» ВП Яреськівський ц/з	3,64	3,53	33,7
ВАТ "Чортківський ц/з"	3,80	3,72	28,5
ВАТ «Крижопільський ц/з»	3,88	3,66	28,4

ТОВ «Агрокомплекс «Зелена долина» (Томашпільський)	3,91	3,72	29,7
ТзОВ "Радехів-цукор"	4,05	3,94	31,1
ТОВ «ІПК «Полтавзернопродукт» ВП Глобинський ц/з	4,12	4,00	31,5
ТОВ «Агрофірма «Добробут» ВП Кобеляцький ц/з	4,20	4,04	42,2
ТОВ "Волочиськ-Агро" ВП Наркевицький ц/з	4,36	3,99	37,2
ТОВ "Хмільницьке" ВП Жданівський ц/з	4,43	3,94	34,2
ТОВ "Оржицький ц/з"	4,44	4,15	38,5
ТОВ «Хоростківський ц/з»	5,03	3,91	37,6
НАЦУ «Укрцукор»	5,17	4,80	45,5

Основними заходами з енергозбереження, які виконані на цих цукрових заводах і дозволили досягти таких результатів є:

- удосконалення теплової схеми, конденсатного господарства, реконструкція конденсаторів вакуум-апаратів і випарної станції, впровадження прогресивної теплової схеми з деаерізацією конденсатів та використання їх для живлення дифузійних апаратів

- зменшення відкачки дифсоку за рахунок покращення якості бурякової стружки і живильної води. Впровадження схеми глибокого віджиму жому і повернення жомопресової води на дифузію з установкою жомових пресів з високим ступенем віджиму - СР -32%

- застосування плівкових випарних апаратів на 4 і 5 корпусах випарної станції із отриманням сиропу з СР=70-72%, забезпечення тривалої роботи випарної установки в оптимальному режимі за рахунок якісної очистки соків, дотримання встановлених регламентів на випарній станції за допомогою повної автоматизації процесів випарювання, застосування інгібіторів накипоутворення

- зменшення величини розбавлення соку водою по верстату заводу, заміна морально застарілого фільтрувального обладнання на фільтр-преси.

- забезпечення повноти використання вторинних енергоресурсів з метою заміщення відборів з випарної установки на альтернативні джерела (пара з вакуум-апаратів, конденсати на підігрів соків та живлення дифузійної установки)

- поліпшення циркуляції утфелю у вакуум-апаратах шляхом перемішування механічними циркуляторами, вдуванням пари або

повітря та оснащення сучасною системою автоматизації процесів уварювання утфелю

- підготовка шихти для роботи вапняково-випалювальних печей та удосконалення вузлів дозування палива та вапнякового каменю, реконструкція вапнякових печей із заміною завантажувальних та вивантажувальних пристроїв з автоматизацією процесів

- комплексна автоматизація технологічних і теплотехнічних процесів на всіх ділянках цукрового виробництва на базі мікропроцесорної техніки та комп'ютерно-інтегрованих технологій

- широке впровадження тиристорних та частотних електроприводів для автоматичного регулювання швидкості обертання (дифапарати, бурякорізки, центрифуги, насоси та інш.)

- впровадження ефективних струменево-нішевих форсунок на парових котлах для спалювання природного газу, топкового мазуту

- забезпечення роботи цукрового заводу за тепловим графіком з можливістю передачі надлишку електричної енергії в енергосистему

- автоматизація парових котлів ТЕЦ на базі сучасної мікропроцесорної техніки, що забезпечить найбільш економічний режим роботи

На жаль, окремі цукрові заводи мають занадто високі витрати умовного палива до маси буряків, практично не займаються впровадженням енергозберігаючих заходів:

Назва цукрового заводу	Заг. витрати умовного палива, %	Витрати палива на сокодобування, %	Витрати Природного газу на 1 т. пер. буряка м ³ на 1тону
Удицька філія ТОВ "ТД"Агроінвест"	11,68	6,27	47,8
ТОВ ТК "Урожай" (Хмельницький ц/з)	9,78	6,19	78,7
ТОВ "ВІК-Р.С.Ф." (Миронівський ц/з)	9,25	6,32	76,2
ТОВ "Ц/ завод Городенка"	8,00	6,3	64,1
ВАТ «Красилівський ц/з»	6,90	6,57	52,4
ТОВ "Спецтехніка" (Яготин)	6,87	6,06	58,7
ГІСП "Явір" (Мурафський)	6,78	6,50	56,5

ВАТ «Гор.Пустоварівський ц/з»	6,55	6,30	51,6
ВАТ "Ц/з Хрещатик"	6,50	5,87	65,3
НВФ"СінталД"-Конгресівський ц/з	6,43	5,7	50,2

З метою скорочення питомих витрат паливно-енергетичних ресурсів за рахунок підвищення ефективності виробництва, впровадження прогресивних технологій і обладнання, структурної перебудови галузі розроблена і впроваджується науково-технічна програма "Розвиток енергетики і енергозбереження в харчовій промисловості України до 2014 року".

Впроваджуючи заходи з енергозбереження в 2010 році підприємствами цукрової промисловості досягнута економія біля 5,0 тис. тонн умовного палива, 90,7 тис. гкал теплоенергії і біля 4 млн. кВт/год електроенергії.

Енергетичний баланс цукрового заводу показує, що із загальних витрат палива 85-90% припадає на виробництво теплової енергії для технологічних потреб, а 10-15% - на виробництво електроенергії та на виробництво вапна і вуглекислого газу. Тому визначальним напрямком зменшення питомого споживання паливно-енергетичних ресурсів є скорочення витрат теплової енергії на переробку цукрових буряків.

НАЦУ "Укрцукор" разом з науково-дослідними, проектно-конструкторськими інститутами та іншими зацікавленими організаціями проводяться робота із розробки і впровадження у виробництво нових видів більш економічного енергетичного, технологічного обладнання, енергозберігаючих технологій. УкРНДІЦП завершена розробка енерготехнологічної схеми бурякоцукрового виробництва з метою зменшення рівня енерговитрат. Дана робота дозволила створити такі технологічні процеси, що проходять при отриманні, очищенні соку, в продуктовому відділенні, та вимагають менших енерговитрат, дозволяють використовувати тепло вторинних енергоресурсів із створенням відповідної теплової схеми та обладнання для її реалізації.

Галузевим науково-дослідним інститутом завершена розробка заходів з підвищення ефективності енерговикористання в системі цукровий завод – ТЕЦ за рахунок більш глибокого використання тепла конденсатів ретурної пари та вторинної пари першого корпусу у технологічному процесі, які впроваджені на ВАТ «Гнідавський цукровий завод» та ТОВ «ІПК «Полтавзернопродукт» ВП Глобинський цукровий завод, ТОВ "Агрофірма» ім.Довженка " ВП Ярьєвський ц/з, ТОВ «Агрофірма «Добробут»ВП Кобеляцький ц/з, ТОВ "Волочиськ-Агро" ВП Наркевицький ц/з, ТОВ "Спецтехніка" (Яготин) та інші.

УкРНДІЦП разом з УкРНДІспиртбіопрод завершили в 2010 році науково-дослідну роботу на тему "Дослідження технологічних схем

одержання біоетанолу з напівпродуктів цукрового виробництва та виробництва твердого палива з його відходів. Промислові випробування технології одержання біоетанолу з цукровмісного напівпродукту проведено на ДП Лужанський експериментальний завод”, що дозволить підвищити самозабезпечуваність енергоносіями підприємства цукрової галузі. Крім того проведені дослідні роботи по спалюванню твердого біологічного палива (суміш жому та вугільного пилу) на ВАТ “Клавдієвський дослідно-експериментальний завод”. Отримано позитивні результати.

Починаючи з 1999 року в цукровій промисловості проводиться нормування питомих витрат паливно-енергетичних ресурсів згідно “Основних положень з нормування питомих витрат ПЕР у суспільному виробництві”, затверджених наказом Держкоменергозбереження від 22.10.2002 № 112 та зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 07.10.2002 № 878/7166.

Так в 2010 році пройшли узгодження норм в Національному агентстві України з питань забезпечення ефективного використання енергетичних ресурсів 22 цукрових заводи, які споживають понад 10 тис. тонн умовного палива. Ця робота вже проводиться в цьому році. Підприємства розробляють прогресивні норми питомих витрат на переробку цукрових буряків, випалювання вапна, сушіння жому, перекачування води, відпуск електроенергії та теплоенергії електростанцією та інше і не допускають перевитрат в порівнянні з попередніми роками. Всіма діючими цукровими заводами України розроблені організаційно-технічні заходи по енергозбереженню які направлені на зменшення споживання енергоресурсів.

В умовах входження України в СОТ обов’язково треба порівняти та оцінити рівень розвитку бурякоцукрового комплексу України з рівнем цукровиробничих держав Європи. Необхідно вже сьогодні поставити принципові завдання, які повинні послужити основою програми розвитку бурякоцукрового комплексу на найближчі роки і на перспективу.

Бурякоцукрове виробництво по своїй суті може бути самоенергозабезпечуючим, яке може виробляти цукор, теплову та електричну енергію, біоетанол і біогаз.

Технічна політика

Технічна Рада НАЦУ “Укрцукор” активно проводить формування технічної політики галузі, розгляд та впровадження кращих науково-технічних розробок на підприємствах.

На засіданнях обговорюються актуальні питання, приймаються рішення по стратегічним напрямкам технічної політики. На засіданнях Технічної Ради в 2010 році розглядалися питання:

- енергозбереження в цукровому виробництві;
- автоматизація технологічних процесів;
- впровадження на цукрових заводах систем управління якістю та
- безпечністю харчових продуктів (ISO та HACCP);

З метою підвищення технічного рівня спеціалістів цукрових заводів та передачі практичного досвіду спеціалістами НАЦУ «Укрцукор» в березні 2010 року була організована і проведена науково-технічна конференція цукровиків України «Цукровий бізнес в умовах національного та світового ринку», за участю представників науково-дослідних, учбових, проектних інститутів, організацій що співробітничать з цукровими заводами. На конференцію були запрошені представники цукрової промисловості Росії, Білорусії, Казахстану, Німеччини, Польщі та Чехії.

В серпні 2010 року за участю головних технологів на начальників сировинних лабораторій цукрових заводів та незалежних лабораторій були проведені аналізи цукрових буряків і на основі результатів розроблені рекомендації по прийманню, зберіганню та переробці буряків нового врожаю та підвищення якості готової продукції.

Згідно з наказом Мінагрополітики України Технічною комісією було проведено технічне обстеження цукрових заводів, які вели підготовку до виробництва. За результатами обстеження 73 цукрових заводи України отримали квоту "А" на виробництво цукру.

Всі актуальні питання технічної політики, що розглядаються на Технічній Раді, науково-технічній конференції та семінарах публікуються на сторінках Інформаційного бюлетеня "Вісник цукровиків України".

Вирішуються питання по прискоренню вводу в дію нормативної документації (7 галузевих стандартів, розроблених ТК-56 "Цукор і крохмале-патокові продукти" та спеціалістами НАЦУ), що знаходяться на розгляді та погодженні в Держспоживстандарті, а саме:

- ДСТУ "Цукор рідкий. Технічні умови".
- ДСТУ "Цукор. Правила приймання і методи відбирання проб".
- ДСТУ "Камінь вапняковий для цукрової промисловості. Технічні умови".
- ДСТУ "Кізельгур. Технічні умови".
- ДСТУ "Целюлоза. Технічні умови".
- ДСТУ "Цукор. Метод визначення вологи і сухих речовин"
- ДСТУ "Цукор. Метод визначення редукувальних речовин".

На 2011 рік заплановані кошти на розробку стандартів на продукцію цукрового виробництва:

- ДСТУ "Цукор. Метод визначення сахарози".
- ДСТУ " Меляса бурякова. Технічні умови".

- ДСТУ "Цукор. Метод визначення сульфітів".

Кадрове забезпечення цукрових заводів України

Робота підприємств цукрової галузі значною мірою залежить від рівня підготовки керівників, спеціалістів та працівників робітничих професій, зайнятих у виробництві.

Стан справ потребує докорінних змін у системі управління та організації ведення виробництва. Структурні зміни в управлінні цукрових заводів призвели до припливу на заводи спеціалістів, які не мають відповідної освіти, стажу роботи за спеціальністю в промисловості, що негативно впливає на роботу цукрових заводів.

Молоді спеціалісти, яких готують вищі та середні навчальні заклади неохоче йдуть працювати на цукрові заводи. Закріпленню кадрів не сприяє соціальна політика, яку проводять більшість інвестиційних компаній та фірм: звільнення після завершення виробничого сезону більшості колективу, в т.ч. і ІТР з послідуною реєстрацією на біржі праці, відсутність належних побутових умов та низький рівень заробітної плати.

Підготовка спеціалістів у вищих та середніх навчальних закладах за рахунок підприємств послаблена і не всіма використовується, хоч ця форма роботи дає можливість закріплення спеціалістів на заводах, особливо із робочих сімей.

Національна асоціація цукровиків України на протязі багатьох років постійно підтримує ділові стосунки з навчальними закладами, які готують спеціалістів для цукрової галузі. Розширена договірна підготовка робітничих професій в Смілянському та Сумському технікумах харчової промисловості, Вінницькому коледжі та Полтавському навчально-курсовому комбінаті. Але, на жаль, використовує ці послуги мізерна частина цукрових заводів.

Незважаючи на те, що в Україні вищим учбовим закладом IV рівня акредитації Національним університетом харчових технологій та сімома коледжами III рівня акредитації (м. Сміла, м. Суми, м. Вінниця, м. Полтава та інш.), випускається достатня кількість спеціалістів з вищою та середньо-спеціальною освітою, проблема кадрового забезпечення цукрових заводів залишається відкритою.

Щорічно Національним університетом харчових технологій для цукрової промисловості випускається: інженер-механіків – 60 чол., інженер-технологів – 30 чол., інженер – теплотехніків – 130 чол., спеціалістів КВП і А – 100 чол., але із них на цукрові заводи приходиться працювати лише 18%.

Крім цього Смілянський та Сумський технікуми харчової промисловості щорічно випускають 70 та 42 молодших спеціалістів відповідно за спеціальностями: "Експлуатація та ремонт обладнання

харчових виробництв” кваліфікація-технік-механік, “Монтаж, обслуговування засобів і систем автоматизації технологічного виробництва” кваліфікація - технік-електромеханік, “Виробництво цукристих речовин” кваліфікація – технік-технолог. Згідно з навчальними планами передбачається одержання студентами однієї з робочих професій: апаратник дифузії, апаратник дефекосатурації, апаратник випарювання, апаратник варки утфелю, апаратник центрифугування, лаборант хімічного аналізу, слюсар-ремонтник, слюсар-електромонтажник, слюсар-налагоджувальник, майстер, слюсар КВП і А, майстер КВП і А, оператор комп’ютерного набору.

На жаль не всі студенти під час навчання мають змогу проходити виробничу практику на підприємстві, для цього потрібно угода між заводом і навчальним закладом для проходження практики студентами. В даному питанні і потрібна наша з Вами підтримка, яка дасть можливість закріпленню кадрів на заводі.

Сьогодні нам потрібно пам’ятати, що некваліфікований працівник на своєму робочому місці може систематично або одноразово завдати підприємству таких втрат, які не йдуть ні в яке порівняння з витратами на його навчання.

Важливим напрямком в щорічні підготовці ІТП цукрових заводів є підвищення кваліфікації в Інституті післядипломної освіти Національного університету харчових технологій (м. Київ) та підготовка кадрів робочих спеціальностей в Вінницькому коледжі, Полтавському учбово-курсовому комбінаті та Смілянському і Сумському технікумах харчової промисловості.

На сьогодні Смілянський технікум має ліцензії і проводить професійно-технічне навчання, перепідготовку та підвищення кваліфікації робітників по професіям. Сумський технікум може забезпечити необхідний рівень підготовки кадрів робочих спеціальностей для осіб, які не є студентами технікуму, при отриманні відповідної ліцензії, а також зацікавлений у наданні освітніх послуг особам за цільовими направленнями. Завантаженість навчальних закладів в певній мірі залежить від планових замовлень на спеціалістів для цукрових заводів.

Ще один навчальний заклад - Вінницький коледж Національного університету харчових технологій – здійснює підготовку фахівців за такими спеціальностями: “Експлуатація теплотехнічного і теплотехнологічного устаткування та систем тепlopостачання” кваліфікація – технік-теплотехнік, робітнича професія “апаратник хімводоочищення” або “Оператор котельні”; “Монтаж і експлуатація електроустаткування підприємств і цивільних споруд” кваліфікація – технік-електрик, робоча професія “Електромонтер з ремонту обслуговування електроустаткування”; “Монтаж, обслуговування засобів і систем автоматизації технологічного виробництва” кваліфікація – технік – електромеханік, робоча професія “Слюсар з

контрольно-вимірюваних приладів і автоматики”; “Обслуговування комп’ютерних та інтелектуальних систем та мереж” кваліфікація – технік з обчислювальної техніки, робітнича професія “Оператор комп’ютерного набору”.

Полтавський навчально-курсний комбінат входить до переліку навчальних закладів, які отримують державне замовлення та фінансування на професійно-технічну підготовку робітничих кадрів для сільськогосподарських підприємств за наступними професіями:

1. Машиніст буртоукладальної машини (цукрова промисловість).
2. Тракторист-машиніст с/г виробництва(категорії (Д1; Е1;Е2;G1;G2; F1;F2).
3. Апаратник випарювання (цукрова промисловість).
4. Апаратник дифузії (цукрова промисловість).
5. Різальник буряків (цукрова промисловість).
6. Машиніст тепловоза (підїзних колій) (цукрові заводи, ХПП).

Комбінат має ліцензію Міністерства освіти та науки України АВ № 506983 від 25.02.2010 р.

Національна асоціація цукровиків України разом з Національним університетом харчових технологій проводять щорічно науково-технічні конференції цукровиків України, щоквартальні засідання технічної Ради, семінари, наради, виїзд спеціалістів на виробництво, проведення технічного обстеження – все це на наш погляд дає позитивний результат в формуванні кадрового складу промисловості.

Крім цього не менш важливим фактором в підтриманні фахових навиків у відповідності з досягненнями науки, розвитком техніки, технології та організації виробництва є післядипломна освіта працюючих керівників та спеціалістів. Ця ділянка роботи є проригативою Інституту післядипломної освіти (ІПДО НУХТ), який плідно співробітничает з кафедрами НУХТ та науковцями УкрНДІЦП.

Інститут забезпечує підвищення кваліфікації усього спектру керівників і спеціалістів економічних, технічних, технологічних служб цукрового заводу та спеціалістів з охорони праці. Набула поширення нова форма кваліфікації персоналу підприємств – з виїздом спеціалістів ІПДО НУХТ на цукрові заводи. Разом з проведенням навчання цукровим заводам надаються науково-практичні рекомендації, консультації, методичні матеріали та інш. Така форма навчання сприяє розвитку власного кадрового персоналу.

Слід відмітити, що керівники і працівники цукрозаводів, на яких проводились заняття на місці, позитивно оцінюють таку форму навчання.

Щорічно, згідно з замовленнями Національної асоціації цукровиків України планується перепідготовка керівних спеціалістів в ІПДО НУХТ, складаються і доводяться до відома цукровим заводам графіки

підвищення кваліфікації, але з незрозумілих причин на навчання з підприємств прибуває незначна кількість спеціалістів. Таке відношення керівників підприємств викликає певний подив, враховуючи те, що це навчання планове і фінансування його проводиться за рахунок держбюджету, а графіки складаються за заявками підприємств.

Причина, на наш погляд, полягає в тому, що не всі керівники усвідомили, що на роботу обладнання та ведення технологічного процесу виробництва цукру впливає людський фактор, кваліфікація персоналу заводу.

За період 2010 року на кафедрах ІПДО НУХТ підвищили свій рівень знань 339 осіб, із них на кафедрі виробництва цукру та сахаридів 88 осіб:

- Технологи -	45 осіб,
в тому числі -	13 по сировині,
- Енергетики -	6,
- Теплотехніки -	6,
- Начальники ТЕЦ та змінні інженери -	21,
- Механіки -	10,
- Начальники змін та їх заступники -	32,

а також майстри і спеціалісти різних напрямків.

НАЦУ “Укрцукор” робить все можливе, щоб зберегти та задіяти кадровий потенціал ІТП з цукрових заводів, які з різних причин були демонтовані – складено та направлено на цукрові компанії список спеціалістів, в основному ІТР, які лишилися без роботи та вимушені їхати в країни близького зарубіжжя або міняти фахову спеціальність.

З метою закріплення кадрового потенціалу на цукрових заводах НАЦУ “Укрцукор” надало пропозицію Департаменту харчової промисловості звернутися до Міністерства освіти і науки України з наступними пропозиціями.

1. Запровадити державний розподіл випускників навчальних закладів, які навчалися за рахунок державного бюджету, на цукрові заводи з обов’язковим відпрацюванням на підприємстві за спецфахом 2-3 роки.

2. На державному рівні відновити практику замовлення спеціалістів випускників в навчальних закладах для цукрових заводів та ввести в програму підготовки студентів обов’язкове проходження виробничої практики на підприємстві по спеціальності з наданням робочого місця.

На даний час ці питання потребують доопрацювання і погодження з Міністерством аграрної політики та продовольства України.

Більше 100 країн світу виробляє цукор (за даними МОЦ), за 2009/2010 МР:

- 80% цукру виробляється з цукрової тростини
- 20% цукру виробляється з цукрових буряків

	2009/2010 МР (факт)	2010/2011МР (прогноз)
Виробництво цукру	158,8 млн. тонн	169,0 млн. тонн
Споживання цукру	163,8 млн. тонн	167,7 млн. тонн
Дефіцит ("-")/профіцит, ("+")	5,0 млн. тонн	+ 1,3 млн. тонн

Доля України у світовому виробництві цукру МР:

	2008/2009	2009/2010	2010/2011 (прогнози)
• у загальному виробництві складає	1,1%	0,8%	0,9%
• у виробництві бурякового цукру	5,1%	4,2%	5,3%

70% виробленого у світі цукру споживається в країні походження, решта – реалізується на світових ринках

Світове споживання цукру зростає близько 2% щорічно

На стан світового ринку цукру у 2009/2010 маркетинговому році вплинув ряд факторів. Однією з основних причин було зниження обсягів виробництва цукру через несприятливі природно-кліматичні умови у країнах-виробниках :

- неврожай цукрової тростини у найбільшій країні-виробнику — Бразилії, де затяжний сезон дощів зумовив зменшення урожаю;
- в Індії, другій по величині країні-виробнику цукру із цукрової тростини і його найбільшому споживачу, навпаки, засуха, яка спричинила скорочення урожаю тростини;
- несприятливі природно-кліматичні умови в Мексиці і Таїланді, та засушлива і холодна погода в Китаї.

За прогнозами аналітичних агентств, ціни на цукор очікуються нестабільні, оскільки у деяких регіонах світу високі погодні ризики.

На зниження цін на цукор у подальшому може сприяти розширення площ посівів у відповідь на подорожчання продукції.

У світі співвідношення обсягів тростини, що переробляється на цукор та тієї, що використовується для виробництва етанолу з року в рік постійно змінюється і залежить від світової кон'юнктури цін на цукор і нафту.

У 2010 році у Бразилії близько 651,5 млн. тонн тростини було використано для виробництва цукру та етанолу (у 2009 році – 604,5 млн. тонн цукрової тростини):

	2009 рік	2010 рік
- виробництво етанолу	56,3%	54,9%

- виробництво цукру 43,7% 45,1%

Внутрішній ринок цукру в Україні

Кабінет Міністрів України на період 2010/2011 маркетингового року установив обсяг поставки цукру на внутрішній ринок

квота "А" 1892 тис. тонн:

- фонд споживання населенням 1739 тис. тонн
(виходячи з середньодушового споживання на рівні раціональної норми – 38 кг за рік)
- інше споживання 99 тис. тонн;
- поповнення державного продовольчого резерву 54 тис. тонн.

Виробництво цукру з цукрових буряків урожаю 2010 року 1546 тис. тонн.

Перехідні запаси цукру минулих років на початок 2010/2011 МР 323 тис. тонн /згідно з балансом попиту і пропозиції, затвердженого Мінекономіки та Мінагрополітики/

Оптові ціни попиту на внутрішньому ринку у січні-березні поточного року коливаються в межах 7800-7900 грн. за тунну.

З урахуванням власного виробництва цукру з цукрових буряків (1546 тис. тонн), перехідних запасів (323 тис. тонн) та імпорту цукру-сирцю з тростини в межах тарифної квоти (267,8 тис. тонн) прогнозні його ресурси забезпечують потребу внутрішнього ринку України в повному обсязі на період 2010/2011 маркетингового року.

Виходячи з наявних ресурсів цукру в Україні, найближчим часом значних цінових коливань на внутрішньому ринку не очікується. Оптово-відпускна ціна на цукор коливатиметься в межах 8500 грн. за одну тунну.

Середні розрахункові витрати на виробництво 1 тонни цукру із цукрових буряків урожаю 2010 року в Україні становлять 6500 - 7500 грн.

На період 2011/2012 маркетингового року постановою Кабінету Міністрів України від 2 березня 2011 року №179 "Про державне регулювання виробництва і реалізації цукру та цукрових буряків у період з 1 вересня 2011 року до 1 вересня 2012 року", установлено квоту поставки цукру на внутрішній ринок в обсязі 1860 тис. тонн (квота "А") та затверджено мінімальні ціни на:

буряк цукровий 339,24 грн./тонну (без урахування ПДВ)

цукор білий кристалічний 4925,00 грн./тонну (без урахування ПДВ)

Щодо декларування зміни оптово-відпускних цін на цукор

Актуальною залишається проблема з декларуванням зміни оптово-відпускних цін на продовольчі товари, зокрема, цукор білий кристалічний.

Порядок декларування зміни оптово-відпускних цін на продовольчі товари, у тому числі і на цукор білий, визначено постановою Кабінету Міністрів України від 17.10.2007 №1222 “Про затвердження Порядку декларування зміни оптово-відпускних цін на продовольчі товари”.

Незважаючи на неодноразові звернення і пропозиції НАЦУ “Укрцукор” та Мінагрополітики щодо відміни або спрощення механізму декларування зміни оптово-відпускних цін на цукор білий, це питання залишилося без позитивного рішення, а навпаки Урядом розроблено проекти Закону України та постанови Кабінету Міністрів, якими ще більше ускладнюється цей механізм.

Таким чином, порядок декларування зміни оптово-відпускних цін на цукор на даний час залишається без змін і здійснюється відповідно до порядку, визначеного постанови КМУ від 17.10.2007 №1222 “Про затвердження Порядку декларування зміни оптово-відпускних цін на продовольчі товари”.

Щодо закупівлі цукру Аграрним фондом

Відповідно до вимог Закону України “Про державну підтримку сільського господарства України” Аграрним фондом має бути щорічно сформований державний інтервенційний фонд цукру в обсязі 20 відсотків від обсягу внутрішнього споживання.

Наказом Мінагрополітики від 21.07.2010 №429 “Про внесення змін до наказу Мінагрополітики від 23.02.2010 №78, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 27 липня 2010 р. за № 559/17854, встановлено мінімальні та максимальні інтервенційні ціни на об’єкти державного цінового регулювання у 2010/2011 маркетинговому періоді, зокрема на цукор білий (буряковий) відповідно 6700 і 7700 грн. за одну тонну.

За повідомленням Мінекономіки Аграрний фонд у 2010 році закупив 100 тис. тонн цукру білого (бурякового) за ціною 7700 грн. за одну тонну у компаній ТОВ “Ойл-Ривер” (67 тис. тонн) та ТОВ “Албена”(33 тис. тонн). За станом на 01.01.2011 в Аграрному фонді зберігається 79 тис. тонн цукру білого.

Щодо імпорту цукру-сирцю з тростини в межах тарифної квоти у 2011 році

Відповідно до зобов'язань України перед СОТ передбачено у 2011 році ввезення на митну територію України в межах тарифної квоти 267,8 тис. тонн цукру-сирцю з тростини.

Розподіл тарифної квоти на ввезення в Україну цукру-сирцю з тростини регулюється постановою Кабінету Міністрів України від 12 листопада 2008 р. № 1002 "Про затвердження Порядку розподілу тарифної квоти на ввезення в Україну цукру-сирцю з тростини (зі змінами внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2011 р. № 204 "Про внесення змін до Порядку розподілу тарифної квоти на ввезення в Україну цукру-сирцю з тростини), та наказом Мінекономіки від 20.01.2009 №15 "Про порядок видачі ліцензій на імпорт в Україну цукру-сирцю з тростини в межах тарифної квоти", зареєстровано в Міністерстві юстиції України 9 лютого 2009 р. за № 117/16133 (зі змінами, внесеними згідно з наказами Мінекономіки, зокрема, наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі від 17.03.2011 № 239)

Щодо захисту внутрішнього ринку цукру

Внутрішній ринок, на жаль, залишався у 2010 році незахищеним, зокрема від імпорту цукру білого кристалічного з Республіки Білорусь в рамках Угоди про вільну торгівлю.

За даними Держмитслужби:

	2009 рік	2010 рік
- імпорт цукру білого, всього,	77,4 тис. тонн	84,1 тис. тонн
у тому числі з, Республіки Білорусь	76,5 тис. тонн	83,5 тис. тонн
-експорт цукру білого	24,7 тис. тонн	0,3 тис. тонн

НАЦУ "Укрцукор" неодноразово зверталась до Президента України, Уряду, Мінекономіки та Мінагрополітики з проханням прискорити вилучення цукру білого з Угоди про вільну торгівлю з Республікою Білорусь. Президентом України та Урядом були надані відповідні доручення, проте питання до цього часу не врегульовано.

Поряд з цим, за експертними даними Міністерства охорони здоров'я і профільних науково-дослідних інститутів, щорічно в Україну ввозяться та використовуються цукрозамінники та інтенсивні підсолоджувачі, які у середньому заміщають 8 кг цукру білого на душу населення, або щонайменше 300 тис. тонн цукру фонду споживання внутрішнього ринку. Цукрозамінники та інтенсивні підсолоджувачі, набули широкого використання у харчовій, фармацевтичній та інших галузях народного господарства.

Цукровий ринок України продовжує функціонувати без чітких

правил і контролю, учасники ринку розрізнені і переслідують різні бізнесові інтереси.

У зв'язку зі створенням єдиного Митного союзу Республіки Білорусь, Республіки Казахстан та Російської Федерації необхідно на Урядовому рівні врегулювати питання імпорту та експорту цукру та цукровмісних продуктів в рамках угод про вільну торгівлю.

З метою забезпечення внутрішнього ринку цукром власного виробництва і створення експортного потенціалу необхідно вирішити на державному рівні такі питання:

1. Сприяти прискоренню прийняття Верховною Радою України проекту Закону України “Про внесення змін до закону України “Про державне регулювання виробництва і реалізації цукру”, поданого народним депутатом України Шпаком В.Ф. (реєстраційний № 7191 від 01.10.2010 р.).

2. Здійснити закупівлю Аграрним фондом цукру білого (бурякового) до державного інтервенційного фонду в обсягах, передбачених діючим законодавством України.

3. Нормативно врегулювати питання щодо лібералізації умов декларування зміни оптово-відпускної ціни на цукор.

4. Забезпечити посів цукрових буряків у 2011 році на площі не менш як 550-570 тис. гектарів.

5. Постійно працювати над питанням про скасування щорічної тарифної квоти СOT на ввезення цукру-сирцю з тростини в Україну.

6. У зв'язку зі створенням єдиного Митного союзу між Республікою Білорусь, Республікою Казахстан і Російською Федерацією опрацювати на державному рівні питання правого врегулювання поставок цукру в Україну з Республіки Білорусь в рамках Угоди про вільну торгівлю.

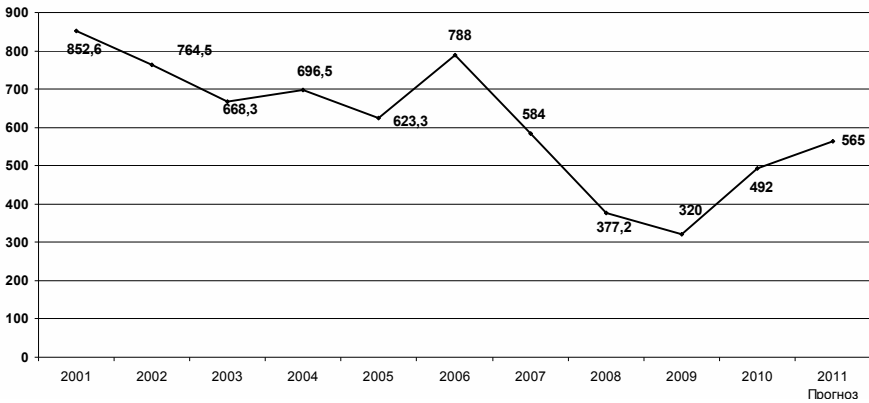
7. Продовжити захист внутрішнього ринку від небажаного надходження цукру білого, виробленого із цукру-сирцю з тростини, цукровмісних продуктів та хімічних цукрозаміників.

8. Вживати дієвих заходів щодо просування вітчизняного цукру на зовнішні ринки та запровадити механізм стимулювання експорту.

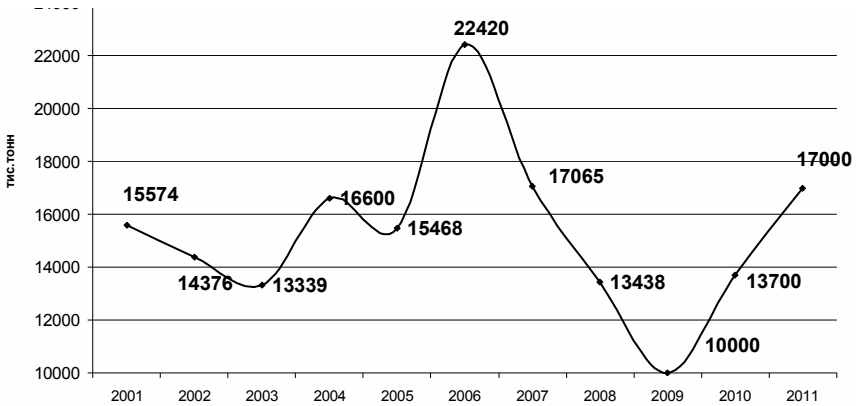
9. Продовжити практику кредитування цукрових заводів для поповнення обігових коштів на фінансування витрат по закупівлі цукрових буряків, насіння, добрив, пального та матеріальних ресурсів на підготовку цукрових заводів.

10. Запровадити державну підтримку розробки виробничих технологій та проведення експериментальних досліджень біологічних видів палива з цукровмісних продуктів на технічній базі цукрових заводів.

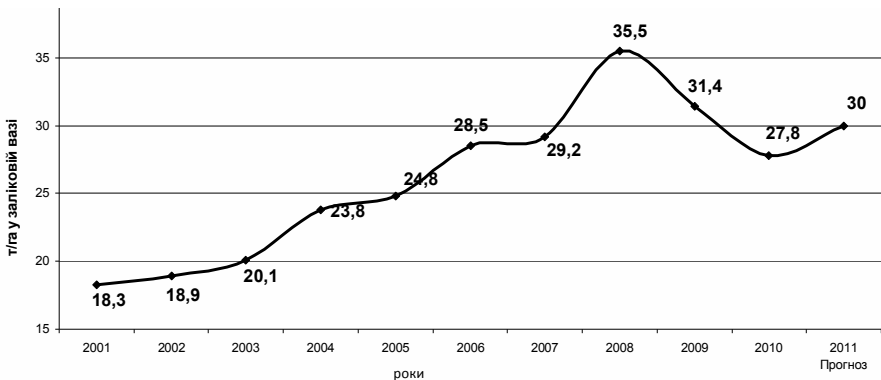
11. Для забезпечення наукового супроводу цукрової галузі вживати заходів по стабілізації роботи Українського науково-дослідного інституту цукрової промисловості.

а) Площа цукрових буряків до збирання тис. га

б) Валовий збір цукрових буряків, тис. тонн

в) Урожайність цукрових буряків, т/га

Якісна характеристика цукрових буряків, які надійшли на
заводи у 2010 році

Цукристість, %	млн.тонн
від 13% до 14%	1,15
від 14% до 15%	2,80
від 15% до 16%	7,19
від 16% до 17%	2,03
понад 17%	0,20

Рентабельність виробництва цукрових буряків та цукру
у середньому по Україні у 2000-2010 роках, %

Рентабельність виробництва цукрових буряків (за звітними даними Міністерства аграрної політики та продовольства), %		Рентабельність виробництва цукру, %	
рік	%	рік	%
2000	6,1	2000	5,5
2001	1,5	2001	0,3
2002	-8,6	2002	-3
2003	6,2	2003	1,6
2004	-0,8	2004	-3,7
2005	4,8	2005	7
2006	11,1	2006	2,4
2007	-10,8	2007	-2,5
2008	10,0	2008	-2,0
2009	35,0	2009	2,3
2010	25,5	2010	

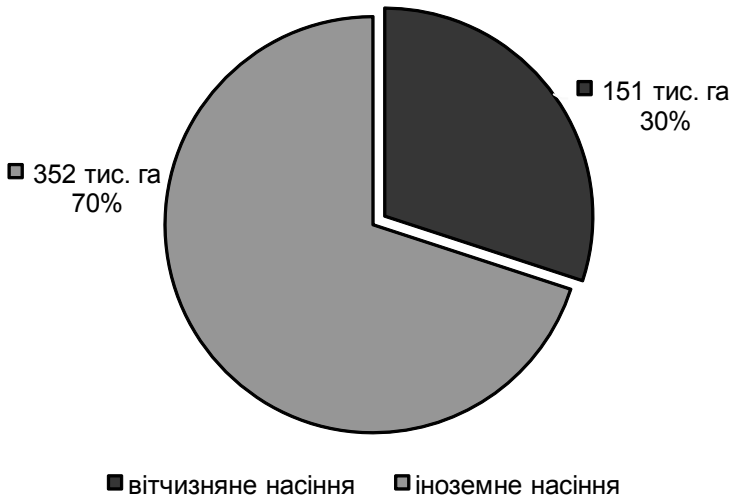
Розрахунок прогнозованої собівартості та мінімальної
ціни 1 тонни цукрових буряків урожаю 2011/12 МР (Інститут
біоенергетичних культур і цукрових буряків НААНУ)

Статті витрат	40 тонн/га		Структура, %
	Витрати, грн. на		
	1 га	1 тонна	
1. Оплата праці з відрахуваннями	1594,11	39,85	14,7
2. Насіння	1300,00	32,50	12,0
3. Мінеральні добрива	2306,90	57,67	21,2
4. Органічні добрива	1000,00	25,0	9,2
5. Засоби захисту рослин	1394,01	34,85	12,8
6. Паливно-мастильні матеріали	1437,23	35,93	13,2
7. Амортизація	495,52	12,39	4,6
8. Поточний ремонт	371,64	9,29	3,4
9. Плата за оренду земельних ділянок, технічних засобів	726,12	18,15	6,7
10. Інші витрати	247,49	6,19	2,2
11. Всього виробничих витрат	10873,01	271,83	100,0
12. Витрати на збут	434,92	10,87	-
13. Повна собівартість товарної продукції	11307,93	282,70	-
14. Прибуток (20%)	2261,57	56,54	-
15. Мінімальна ціна 1 тонни без ПДВ	13569,5	339,24	-

Стан насінництва цукрових буряків у 2010 році

Показники	2009 рік	2010 рік	2010 р. у % до 2009 року
Кількість господарств, що займаються виробництвом насіння цукрових буряків	8	5	62
Площа насінників, тис.га	0,47	0,29	62
Валовий збір насіння, тис. тонн	1,08	0,77	72
Урожайність, т/га	2,31	2,70	117

Структура площ посіву цукрових буряків вітчизняним та іноземним насінням у 2010 році

Використання вітчизняного та іноземного насіння у посівах цукрових буряків в Україні за ряд років

Показники	Р о к и				
	2006	2007	2008	2009	2010
Площа цукрових буряків до збирання, тис. га	788	577	377	320	492
Виробництво цукру з 1 гектара посіву цукрових буряків, тонн	3,3	3,2	4,1	4,0	3,1
Доля іноземного насіння в загальному посіві цукрових буряків, %	28	38	40	70	70
Ціна 1 посівної одиниці вітчизняного насіння, EUR	20	25	30	35	35
Ціна 1 посівної одиниці іноземного насіння, EUR	65	70	75	80	85
Вартість вітчизняного насіння на посів, млн EUR	17,0	13,4	10,2	5,0	7,75
Вартість іноземного насіння на посів, млн EUR	21,5	23,0	17,0	27,0	43,9
Ймовірна вигода при використанні вітчизняного насіння на загальну площу посіву, млн EUR	53,4	38,9	25,4	21,4	36,9

Основні показники роботи при переробці цукрових буряків
урожаю 2010 року

Облформування, області	Заготів- ля буряків, тис. т	Цукр. бур. при прийм, %	Перерб буряків тис.т	Цукрис. стружки %	Втрати сир. при збер. %	Вироблено цукру, тис.т.
Поділляцукор	2622,508	15,11	2538,981	14,39	3,19	296,443
Волинська обл.	811,191	15,12	796,073	14,51	1,86	91,545
Житомирська обл.	211,054	16,60	206,376	16,38	2,22	27,655
Ів.Франківська обл	34,036	14,29	32,986	13,13	3,09	3,244
Київська обл.	1299,382	16,29	1257,081	15,75	3,26	162,294
Кіровоградська	463,947	15,55	452,540	14,48	2,46	50,848
Львівська обл.	681,524	15,12	676,886	14,85	0,68	78,812
Полтавська обл.	1852,871	16,07	1821,566	15,82	1,69	241,801
Рівненська обл.	690,403	14,40	671,441	14,07	2,75	75,699
Сумська обл.	115,809	15,74	114,787	15,61	0,88	14,605
Тернопільська обл.	1476,581	13,81	1426,352	13,01	3,40	147,695
Харківська обл.	579,998	15,44	563,773	14,79	2,80	61,964
Хмельницька обл.	1421,366	15,34	1389,923	14,70	2,21	164,205
Черкаська обл.	756,616	15,45	743,966	14,85	1,67	87,323
Чернігівська обл.	263,291	16,48	256,134	15,83	2,72	33,386
Чернівецька обл.	86,914	14,48	81,858	13,47	5,82	8,655
Укрцукор	13367,49	15,30	13030,72	14,73	2,52	1546,17

Основні показники роботи
бурякоцукрового комплексу за 2001-2010р.р.

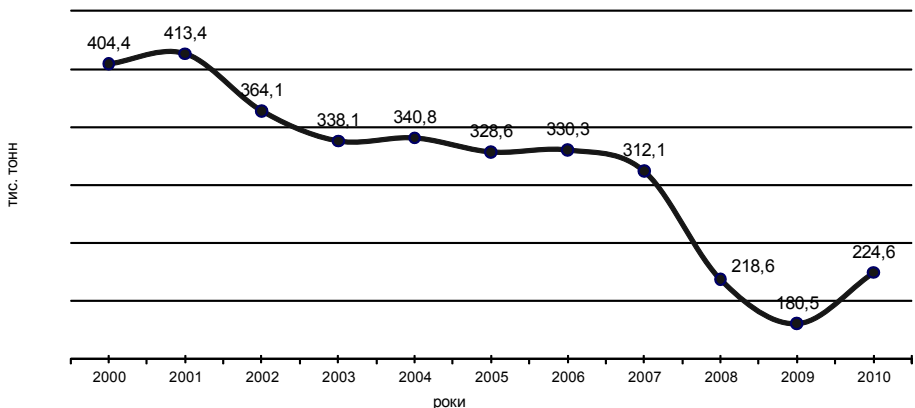
Показники	Серед. 1996- 2000	2001	2002	2003	2004	2005
Площа посіву, тис. га	1013,9	852	764,5	814,0	732,5	625,5
Урож-ть буряків, ц/га	173	182,6	180,0	201,2	238,0	249,7
Заготівля буряків, млн.т.	16,8	15,15	13,75	12,96	16,10	14,92
Цукрист. бур. при прийм.,%	16,11	15,17	14,50	15,70	15,00	16,63
Переробка буряків,млн.т.	16,16	14,57	13,24	12,33	15,57	14,43
Втрати бур. при зберіг., %	3,81	3,80	3,44	4,38	3,35	3,25
Цукристість стружки, %	15,52	14,60	13,92	15,07	14,51	16,16
Вироблено цукру, тис.т.	1959	1650,4	1416,9	1454,8	1788,1	1894,7
Вихід цукру, %	12,19	11,40	10,77	11,83	11,51	13,14
Вміст цукру в мелясі, %	2,32	2,24	2,18	2,26	2,06	2,07
Коеф.заводу, %	78,58	78,08	77,37	78,53	79,33	81,35
Коеф.вир-ва, %	72,32	72,30	71,71	72,07	74,18	76,45
Тривалість вир-ва, діб	52,4	47,6	63,1	51,4	61,6	59,0
Тривалість сокодобув., діб	41,7	42,6	46,4	45,0	53,7	53,5
Вироблено цукру, ц/га	19,3	19,5	18,6	21,9	25,67	30,29
Витрати бур. на 1 т цукру,т	8,20	8,77	9,29	8,53	8,71	7,62
Кіль-стьпрац. зав.,шт.	172	147	128	121	120	116
Потужн. Задіян.з-д.т.т.	474,6	399,0	364,1	336,42	339,6	330,31

Показники	Серед. 2001- 2005	2006	2007	2008	2009	2010
Площа посіву, тис. га	757,7	789,1	584,0	389,9	327,6	492
Урож-ть буряків, ц/га	210,3	283,1	292,2	354,7	314,0	278,3
Заготівля буряків, млн.т.	14,58	22,14	16,36	12,54	9,44	13,37
Цукрист. бур. при прийм.,%	15,40	15,77	15,02	16,05	16,85	15,30
Переробка буряків,млн.т.	14,03	21,38	15,92	12,23	9,21	13,03
Втрати бур. при зберіг., %	3,64	3,41	2,67	2,50	2,45	2,52
Цукристість стружки, %	14,85	15,19	14,54	15,60	16,37	14,73
Вироблено цукру, тис.т.	1640,1	2595,0	1858,8	1573,0	1267,0	1546,2
Вихід цукру, %	11,73	12,21	11,65	12,85	13,72	11,86
Вміст цукру в мелясі, %	2,16	2,03	1,97	1,87	1,86	1,94
Коеф.заводу, %	78,93	80,37	80,17	82,38	83,82	80,53
Коеф.вир-ва, %	73,34	74,77	75,53	78,07	79,42	75,55
Тривалість вир-ва, діб	56,50	78,10	59,5	61,5	53,97	63,7
Тривалість сокодобув., діб	48,20	73,40	54,0	55,8	49,2	58,4
Вироблено цукру, ц/га	23,19	32,8	31,8	40,34	38,7	31,2
Витрати бур. на 1 т цукру,т	8,58	8,19	8,58	7,78		8,42
Кіль-стьпрац. зав.,шт.	126	119	110	70	56	73
Потужн. Задіян.з-д.т.т.	353,9	336,4	310,19	218,56	180,47	224,6

Коефіцієнт використання задіяної потужності заводів
в розрізі областей

Області	Задіяна потужність, тис. тонн	Фактична продуктивність, тис. тонн	Коеф. використ.
Вінницька	37,64	38,52	1,02
Волинська	13,00	12,31	0,95
Житомирська	4,40	4,01	0,91
Ів.Франківська	2,40	1,66	0,69
Київська	24,43	22,7	0,93
Кіровоградська	5,60	3,12	0,56
Львівська	7,0	6,74	0,96
Полтавська	31,70	33,04	1,04
Рівненська	7,65	6,94	0,91
Сумська	3,0	2,09	0,7
Тернопільська	27,8	29,96	1,07
Харківська	13,90	12,81	0,92
Хмельницька	20,01	20,37	1,01
Черкаська	18,90	15,18	0,80
Чернівецька	2,70	2,25	0,83
Чернігівська	3,80	3,66	0,96
Україна	224,6	215,36	0,96

Сумарна добова потужність цукрових заводів, по переробці цукрових буряків за добу у 2000-2010 роках, тис. тонн

Коефіцієнт заводу в розрізі областей

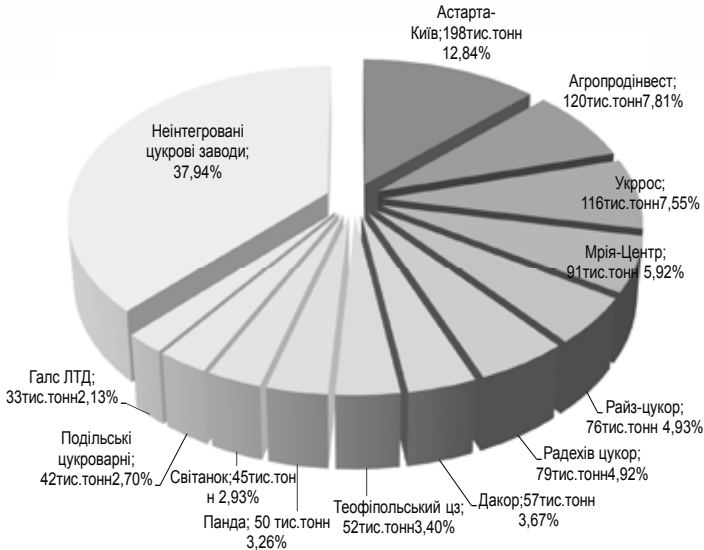
Області	2010 р.	2009 р.
Вінницька	81,01	82,85
Волинська	79,17	79,84
Житомирська	84,32	88,05
Ів.Франківська	74,90	-
Київська	82,11	86,37
Кіровоградська	77,51	80,55
Львівська	78,20	81,66
Полтавська	83,76	86,01
Рівненська	79,93	84,66
Сумська	81,60	-
Тернопільська	79,40	81,25
Харківська	74,58	84,77
Хмельницька	80,32	83,12
Черкаська	78,86	82,17
Чернігівська	82,33	82,06
Чернівецька	78,07	-
Україна	80,53	83,82

27 заводів, які виробили найбільшу кількість цукру (67,2 % від загальної)

№№ п/п	Назва цукрового заводу	Трив-ть вир-ва, діб	Перероблено буряків, т.т.	Вироблено цукру, т
1	ТОВ «Радехівський цукор»	104,3	676,9	78811,5
2	ТОВ «Райз-Максимко»	68,0	534,6	76086,0
3	ВАТ «Крижопільський ц/з»	91,0	580,2	73756,0
4	ВАТ «Чортківський ц/з»	81,8	551,9	59591,6
5	ТЗов СП «Нива» (Дубно)	94,7	481,2	56606,6
6	ВАТ «Теопільський ц/з»	83,8	451,8	52534,0
7	ТОВ «Продовольча компанія «Зоря Поділля» (Гайсинський)	78,5	402,6	46609,4
8	СП «Кобеляцький ц/з»	58,7	356,1	45884,3
9	СП «Глобинський ц/з»	73,7	315,5	41570,0
10	ВАТ «Гнідавський ц/з»	78,8	348,0	39319,8
11	СП «Яреськівський ц/з»	85,2	293,4	38436,0
12	ТОВ«Хмільницьке» ВП Жданівський цз	98,7	293,7	37772,0
13	ТОВ "Волочиськ-Агро" ВП Наркевицький цз	104,6	297,8	34339,2
14	ТОВ «Хоросківський цукор»	63,5	341,3	34246,15
15	ЗАТ «Олександрійський ц/з»	76,3	251,2	28849,0
16	ВАТ «Горохівський ц/з»	48,0	245,7	28771,0
17	ВАТ «Саливонківський ц/з»	42,5	194,8	28292,15
18	ВАТ "Рокитнянський ц/з"	79,1	212,0	27020,0
19	ВАТ «Шепетівський ц/з»	81,0	217,7	26588,0
20	ТОВ "Старокостянтинівцукор"	73,7	207,7	26126,0
21	ТОВ «ПАНДА» (Селище)	85,7	217,1	24420,0
22	ТОВ «Агрокомплекс «Зелена долина» (Томашпільський)	111,9	214,0	23647,0
23	ПП "Європацукор"(Іваничі)	79,0	202,4	23454,0
24	ВАТ «Оржицький ц/з»	35,0	177,0	22401,0
25	ЗАТ "Новомиргородський цукор" (Капітанівський)	73,0	201,3	21999,0
26	ВАТ «Кагарлицький ц/з»	78,7	158,1	21462,9
27	ЗАТ СГП «Цукрове»	70,5	186,4	20265,0
	Всього:		8610,4	1038857,6

додаток 14

Структура виробників цукру з цукрових буряків у 2010 році,
тис. тонн %

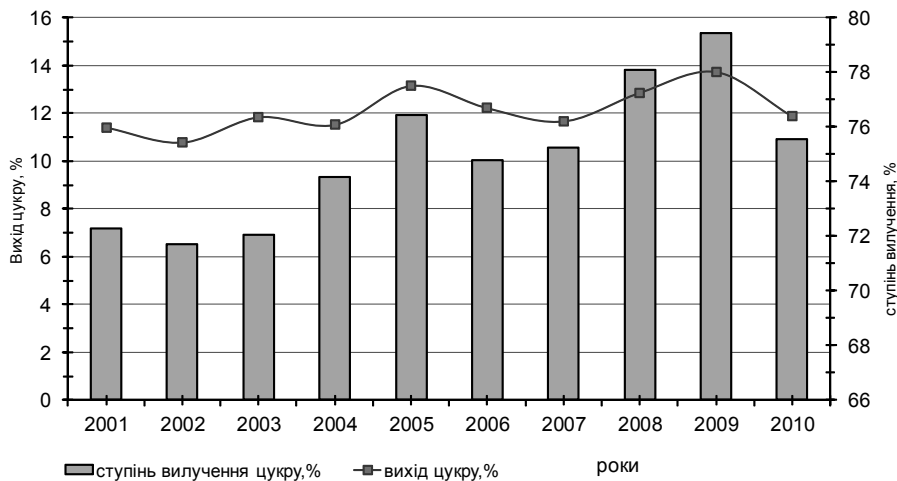

додаток 15

Виробництво цукру з цукрових буряків у 2010 році

Цукрові компанії	Кількість цукро-заводів		Переробка цукрових буряків, тис. тонн		Виробництво цукру, тис. тонн	
	2010	2009	2010	2009	2010	2009
ТОВ „Астарта-Київ”	5	5	1556,5	1525,7	198,0	225,3
Група компаній "Укррос"	6	3	1030,1	946,5	116,4	130,2
ТОВ "Агропродінвест"	2	2	982,8	667,1	120,4	103,1
ТОВ «Райз-цукор»	1	1	534,6	691,4	76,1	101,3
Група компаній "Мрія-Центр"	7	6	907,6	714,7	91,3	74,9
ТОВ "Радехівський цукор"	1	1	676,1	484,4	78,8	61,9
Агрофірма "Світанок"	2	2	314,2	313,6	45,2	52,5
ЗАТ „Західна компанія „Дакор”	1	1	481,2	326,6	56,6	47,2
ТОВ "Панда"	3	1	452,2	279,0	50,3	32,9
ТОВ "Галс ЛТД"	2	2	267,2	217,0	32,8	29,7
ТОВ "Подільські цукроварні"	3	2	398,8	161,5	41,7	22,4
ВАТ "Теофіпольський цз"	1		451,8	280,4	52,5	36,2
Всього:	32	26	8054,2	6607,9	960,1	917,6
%	43,8	46,4	61,8	71,8	62,1	72,4
Заводи не інтегровані в компанії	41	30	4976,5	2598,1	586,1	349,5
Разом по Україні	73	56	13030,7	9206,0	1546,2	1267,1

Показники виходу цукру і ступеня вилучення його
у період 2001-2010 років

Ступінь вилучення цукру (коефіцієнт виробництва) з буряків

Області	2010 рік	2009 рік
Вінницька	74,67	78,09
Волинська	74,54	72,58
Житомирська	81,34	86,62
Ів.Франківська	66,69	-
Київська	76,79	82,21
Кіровоградська	70,37	74,15
Львівська	76,29	78,73
Полтавська	81,09	83,30
Рівненська	75,97	81,78
Сумська	80,22	-
Тернопільська	72,27	75,45
Харківська	69,45	81,44
Хмельницька	75,24	77,86
Черкаська	74,56	73,90
Чернігівська	76,92	75,25
Чернівецька	68,41	-
Україна	75,55	79,42

Баланс сировини і цукру в цілому по галузі

Показники	буряків, тис. тонн	цукру в них, тис. тонн	% до маси прийма- тих буряків	% до маси прийма- т. цукру	% до маси перероб. буряків
Прийнято	13367,490	2045,532	15,30	100	15,70
Перероблено	13030,721	1918,933	14,36	93,81	14,73
Одержано цукрози		1545,402	11,56	75,55	11,86
Цукор в мелясі		252,957	1,89	12,37	1,94
Втрачено сировини	336,769		2,52		
Втрачено цукру,					
всього, в т.ч.:		247,174	1,85	12,08	1,90
а) при зберіганні і трансп.сиров. в за-во д:		126,599	0,95	6,19	0,97
- в кагатах;		22,904	0,17	1,12	0,18
- падіння поляриз.		9,334	0,07	0,46	0,07
- в тр. мийній воді		27,759	0,21	1,36	0,21
- в бурячних, від недостачі буряків		66,602	0,50	3,25	0,51
б) у виробництві:		120,575	0,90	5,89	0,93
- на дифузії		46,530	0,35	2,27	0,36
- у фільтраційному осаді		11,205	0,08	0,55	0,09
- невраховані		62,840	0,47	3,07	0,48